

JAZZTANSSI SUOMESSA

Riitta vainio 25.10.2003

Riitta vainio opiskeli modernia ja jazztanssia Yhdysvalloissa Philadelphian Musiikkiakatemiassa vuosina 1959-1961. Hän sai opettajan diplomin, joka vastaa neljän vuoden opiskelua. Vainio on ensimmäinen akateemisesti koulutettu ammattitanssija Suomessa.

Vainio tuli nopeasti tunnetuksi uudenlaisena tanssijana joka hallitsi modernin tanssin tekniikan sekä ykeni nopeasti improvisoimaan esimerkiksi jazztanssia.

Hän esiintyi 1962 kotka-tanssillaan televisiossa, jonka näki n. 1,5 miljoonaa katsojaa. Kotka-tanssi on hyvin rytmisen ja siihen ihastuivat monet asiantuntijat, mm. Suomessa silloin vierailut amerikkalainen Ted Shorter. Shorter otti yhteyttä Vainioon ja ehdotti yhteistyötä. Vainiota pyydettiin televisioon jazznumeroita tanssimaan. Hänen kauttaan myös Ted Shorter pääsi Suomen kansan tietoisuuteen jazz- ja primitiivisnä tanssijana. Ted Shorter pyysi saada opettaa Riitta Vainion perustamassa Modernin Tanssin Koulussa.

Alku näytti lupaavalta. Vainio ja Shorter esiintyivät ja opettivat yhdessä. Vainio oli aloittanut myös oman tanssiryhmänsä kouluttamisen esiintymisiä varten. Shorter pyysi tulla mukaan tekemään ryhmälle myös omia numeroitaan. Kuitenkin vainion mielestä Shorterin koreografiat alkoivat muodostua yökerhoon paremmin sopiviksi kuin taidetanssin alueeseen kuuluviksi. Balettitanssiopettaja Tamara Rasmussen oli tuonut oppilaitaan Vainion koulun oppimaan modernia ja jazztanssia. Vainio oli saanut hyvän koulutuksen Amerikassa myös jazztanssissa ja joutui vaikeaan tilanteeseen Suomessa olevan ymmärtämättömyyden tähden. Hän oli perua tanssiesityksen kokonaan, mutta Rasmussen puolestaan oli ihastunut Shorterin tyyliin. Tämä oli hänen ensikokemuksensa jazzista. Vainion jazztanssikoulutus perustui vankkaan modernin ja klassisen tanssin hallintaan ja hän luonnehti tyyliään eniten moderniksi jazziksi. Rasmussen halusi kutsua tanssikäsitystään jazzbaletiksi.

1962 Vainio, Shorter ja Rasmussen esiintyivät teoksessa Dialogues for jazz, jota mainostettiin ensimmäiseksi "jazzbalettinäytökseksi". Esitys oli Shorterin vaikutuksesta varsin show-henkinen. Eroottisävytteinen numero, jonka Rasmussen ja Shorter esittivät, herätti paheennusta ja lehdistö piti esitystä enemmän kabareena kuin jazzbalettina.

Vainion omat modernin ja jazztanssin numerot olivat toisella puoliajalla. Lehdistö oli poistunut paikalta väliajalta ja noteerasi Shorterin yökerho-osuuden.

Vainio ei halunnut jatkaa yhteistyötä Shorterin muuttuneen linjan takia, vaan sai kollegaksi Amerikasta oman Philadelphia Dance Academystä valmistuneen tanssija-opettajan Dyane Grayn. Yhdessä Vainio ja Gray opettivat modernia tanssia ja jazzia vakavaan konserttityyliin. He esiintyivät mm. Varkauden ja Jyväskylän Kulttuuripäivillä. Se oli Suomen ensimmäinen ammattitanssiryhmä. Vainio tutustui jazzmuusikoihin, kuten Heikki Sarmanto, Esa Bethman, Pekka Pöyry, Eero Koivistoinen jne, joiden orkestereiden kanssa hän teki esiintymisiä ympäri Suomea koko 60-luvun ajan. Riitta Vainio kävi opiskelemassa jazztanssia jatko-opiskeluna mm. Ruotsissa, Saksassa, USAssa, mm. sellaisten opettajien kursseilla kuten Walter Nicks, Alvin Ailey, Katherine Dunham, Talley Beatty, Frank Wagner, Jeanna Belkin, Joel Schnee. Hän tutustui myös Luigi-tekniikkaan Kölnin kansainvälisillä tanssikatemian kursseilla Frank Wagner valitsi Riitta Vainion solistitanssijakseen neljän hengen esitysryhmään.

Vainio on vaikuttanut mm. Black New Worldin Suomeen tulon. Donald McKayle on tehnyt koreografian. Vainio näki tämän modernin jazzryhmän Hollannissa ja Lontoossa ja ehdotti myös kiertuetta Suomeen, mikä tapahtuikin. Tässä ryhmässä oli mm. Clay Tagliaferro, joka on opettanut usein mm. Kuopiossa ja Jyväskylässä.

Vainio on vaikuttanut Suomen Tanssitaiteilijain Liiton kesäkursseihin ehdottamalla esim. Ted Shorterin opettajaksi. Black New Worldista tuli Riitta Vainion koulun sekä STTL:n kursseille opettamaan kolme opettajaa, mm. Bill Louther. Useimmat tämän tyylisuunnan opettajista ovat modernin tanssin tekniikan pohjalta toimivia, käyttäen opetuksessaan jazz-tyyliä.

Koko 60-luku oli vainion tanssiryhmän kehittymistä ammattitanssijaryhmänä. Ryhmä edusti uutta tanssia Suomessa vankimmillaan. Numerot olivat vahvasti jazz-pitoisia modernin tanssin esityksiä.

Televisio tarjosi paljon työtä Vainiolle ja samalla hänen ryhmänsä työllistyi. Varsinkin miestanssijat olivat kiinnostuneita Vainion opetuksesta. Muodostui erityinen miesten ryhmä, joka esitti mm. Esa Bethmanin sovituksen Take Five, modernin jazztanssinumeron televisiolle Miss Suomi-kilpailuissa. Rumpali Matti Koskealan kanssa Vainio analysoi jazzmusiikin ja -tanssin yhteyttä kehittämällä vaikean "triplet dance"-tanssin soolorummun säestyksellä. 60-luvulla alkanut primitiivinen ja afrotanssi Vainion esityksissä.

Talley Beatty teki Vainion ryhmälle mm. Neitsytrituaalin, joka esitettiin Jyväskylän kulttuuripäivillä 1967 ja se myös televisioitiin. Vainion ryhmä oli niin suosittu monipuolisuutensa takia, että sitä ehdotettiin jopa television vakituiseksi palkatuksi ryhmäksi. Tämä ei kuitenkaan toteutunut. Vainio hermostui televisiotyöskentelyyn ja siirtyi kokonaan taidetanssin ja kasvatuksellisen tanssin pariin taidelaitoksiin, yliopistoihin ja kouluihin.

Riitta Vainion johtamasta Modernin tanssin koulusta tuli räjähdysmäisestä kasvava käsite. Kaikki vähänkin kulttuurista kiinnostuneet tulivat oppimaan uutta tanssia. Vainiosta tuli nk. superjulkkis. Modernin tanssin koulun tunneilla nähtiin melkein kaikki show-alan ammattilaiset. Mm. Lenita Airisto pyysi häntä tekemään ja kouluttamaan tanssivat mannekiinit, joille hän teki Airiston ryhmän alkuvuosina televisio-koreografiat. Tästä johtuen ryhmän jäsenet työllistyivät uudella tavalla ohjaamaan erilaisia show-ohjelmia, kuten Danny-show, Kivikasvot jne. Esim. Pirjo Viitanen ryhmän jäsenistä oli hyvin suosittu televisiossa, myös Sinikka Gripenberg kehittyi myöhemmin vakavaman modernin tanssin opettajaksi.

Tamara Rasmussen ja Ted Shorter perustivat sittemmin yhdessä koulun nimeltä Jazz Dance School. Vuonna 1963 Shorter siirtyi ulkomaille, koska ei saanut enää työlupaa Vainion koulussa olon jälkeen. Rasmussen perusti oman koulun 1964.

Vainion koulu kasvoi nopeasti niin suureksi, että oli välttämätöntä jakaa koulu kahtia harrastajiin sekä ammattikoulutuksessa oleviin. Suomen Modernin Tanssitaiteen Kannatusyhdistys perusti Suomen Modernin Tanssitaiteen opiston 1966 tukemaan ja kehittämään modernin tanssin ammattikoulutusta. Vasta 20 vuotta myöhemmin on Suomeen syntynyt valtion tukema Teatterikorkeakoulu, jossa Riitta Vainion oppilaat ovat olleet vaikuttajajäseniä.